

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 413)

İçel Milletvekili Ekin Dikmen'in, 466 Sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/227)

TBMM

Sosyaldemokrat Halkçı Parti

Grup Başkanlığı

Sayı : 98

1.11.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

466 Sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun teklifim gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ekin Dikmen
İçel

GENEL GEREKÇE

Bir kişi ya suç işlemiştir veya işlememiştir, ya suçludur yahut değildir. Sanık olmak ayrı, cezalandırılmak, suçlu olmak hüküm giymek ayrıdır.

466 sayılı Kanun, kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesiyle ilgilidir. Hiç kimse bir kaç suç işledi diye veya aynı suçu ikinci kez işledi diye o kişiyi suç işlemeyi meslek edinmiş kabul etmek veya geçimini suç işleyerek sağladığını kabul etmek, insanları peşinen suçlu kabul etmek, bir veya birkaç kez suç işleyen bir kimsenin bir daha suç işlemeceğini islah olamayacağını kabul etmektir. Bu Türkiye Cumhuriyeti Kanunundaki masumiyet ana ilkesiyle bağdaşmadığı gibi, hukuka, hukuk devletine, anayasaya aykırıdır. Ayrıca insan hak ve özgürlüklerine bir tecavüzdür. İnsanları istendiği zaman, özgürlüğünden keyfi olarak yoksun bırakmak anlamını taşır.

Bu nedenle 466 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde belirlenen durumlar bu tür kişiler için varsa, bunlara uygulanmışsa, bu tür kişileri 466 sayılı Kanundan yararlandırmamak insafsızlıktır, adaletsizliğin giderilmesi, herkes için adalet ve herkes için yasalar karşısında eşitlik için 466 sayılı Yasanın 1 inci maddesinin sekizinci fıkrasının yasadan çıkarılması gerekmektedir.

466 sayılı Yasanın 2 nci maddesi ikinci fıkrasında tazminat isteyen dilekçenin nasıl olması ve neleri içermesi gerektiği belirtilmiştir. Dilekçede bulunması gerekenler arasında dilekçeye ispat vasıtalarının (sübut delillerinin) eklenmesi gerektiği de yazılmıştır. Bu dilekçenin, merciine karara bağlandığı tarihten sonraki 3 ay içerisinde verilmesi gerektiği de belirtilmiştir. 3 ay gibi kısa bir süre içerisinde haksızlığa uğrayan insanın psikolojik olarak kendisine gelmesi, yaşadığı kötülükleri ve haksızlıkları unutmaması zor olduğu gibi bu süre içerisinde tazminat isteminde haklı olduğunu gösteren belgeleri toplayarak dilekçeye eklenmesi mümkün olmayabilir.

3 ay gibi kısa bir sürede delilleri dilekçeye eklemediği için tazminat hakkından, istemde bulunana yoksun bırakmak hakkaniyetle bağdaşmaz. Amaç haksızlığın giderilmesidir. Adaletin sağlanmasıdır. Üzüntülerini azaltacak tazminat verilmesidir.

Bu bakımdan delillerini dilekçeye eklemeyen, istemde bulunulan dilekçelerin verildiği mercii, bir aylık ek bir süre tanınması adil ve hukuka uygun, hakkaniyete uygun olacaktır.

466 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin ikinci paragrafına;

“Dilekçeye delillerini bağlı olarak ibraz etmeyenlere mahkeme delillerini ibraz için bir aylık kesin süre verir” eklenmelidir.

466 sayılı Yasanın 2 nci maddesine beşinci paragraf eklenmesi gerekmektedir.

Tazminat davası açıldığı tarihten sonuçlandığı tarih arasında bazen uzun süre geçmekte, bazen de önemli ekonomik ve sosyal ve siyasal gelişmeler sonucu enflasyon artmakta, Türk parasının değer kaybı olmakta, bu nedenle tazminat istemine karar verildiği tarihte dilekçede yazılı bulunan ve istenen tazminatın yaşam koşullarının çok gerisinde kaldığı, davanın açıldığı zaman önemli bir miktar olan tazminat miktarının dava sonuçlandığı tarihte önemsiz hale geldiği ve alım gücünün kalmadığı görülmekte ve bilinmektedir. Karar veren mahkeme yargıçlarının karar tarihinde enflasyon durumunu, Türk parasının değer kaybedişini, paranın alım gücünü dikkate alarak tazminatı artırma hakkı verilmelidir. Bu hak verildiği zaman ikinci bir adaletsizlik önlenmiş, hakkaniyete uygun bir karar verilmiş olur.

466 sayılı Kanunun 2 nci maddesine beşinci paragraf eklenmesi zorunlu hale gelmiştir. Paragraf “İstenen tazminat mahkemenin karar verdiği tarihteki ekonomik şartlar, Türk parasının değer kaybediş durumuna ve enflasyonun yıllar içerisinde yükseliş durumuna ve Türk Lirasının alış gücüne göre mahkemece artırılabilir.”

466 sayılı Yasanın 4 üncü maddesi haksızlığa uğrayanlara, kanun dışı yakalananlara verilen tazminat hakkını tamamen ortadan kaldıran bir maddedir.

İhmal ve kusurlu hareketlerde bulunan bir kimsenin beraat etmesi veya haksız olarak tutuklanması veya gözetim altına alındıktan sonra serbest bırakılmasını kabul etmek hukuk devleti ile bağdaşmaz, hukukla bağdaşmaz, devletin varlığıyla bağdaşmaz. Kabul etmek keyfiliktir. Keyfilik davet eder, hukuk dışı davranışları davet eder, görevlilere sınırsız yetkiler vermek olur. Bu tür yetkilerde insan onuruyla, insan hak ve özgürlükleriyle bağdaşmaz. Onlara darbe vurmaktır.

Tazminat talebine esas olan işlemleri tamamıyla kendisi sebebiyet vermişse kanun dışı yakalama söz konusu olmaz. Kanun dışı yakalama söz konusu ise tazminat talebinde bulunanın ihmali ve kusurlu hareketlerinin olması söz konusu olmaz.

4 üncü maddenin kaldırılması açıkladığımız gerçeklerle mümkündür. Kaldırılması gerekmektedir.

Kanun dışı yakalanan ve kanun dışı yakalandığı, tutuklandığı yetkili merci ve mahkeme kararıyla saptanan kişi devlet aleyhine zararın tazmini için tazminat davası açmış ve tazminat hüküm altına alındıktan sonra yani delillerin varlığı ileri sürülerek hakkında yeniden dava açılan veya muhakemesi iadesi kabul edilerek hakkında yeniden dava açılan kişiye “ödenen tazminatın ileride mahkûm olacağı varsayımıyla geri alınması için mallarına haciz konulması adil değildir. Mahkûm olacağı kesin olmayan hakkında karar verilmek, peşinen suçlu kabul edilen bu ihtiyatı haciz kararı Türk Ceza Kanununun masumiyet kaidesine aykırıdır. Mahkûm olacakmış gibi kabul ederek mallarına ihtiyatı haciz korsanız adaletli ve hukuka uygun davranmamış olursunuz.

İhtiyatı haciz kararı konulan mallar üzerinde kişinin tasarruf hakkı yoktur. Hukuken tazminat altına alınan hakkının, bir varsayıma dayanılarak bir müddet kişinin elinden alınması kişi haklarına ve özel mülkiyete aykırıdır. Bu tür bir haksız işlem dolaylı malı üzerinde tasarruf edemediği için zarar doğmuşsa bu zararın tazmini de gerekir. Zararın tazmini için kişiye hak tanımak gereklidir. Onun için 5 inci maddesinin dördüncü paragrafı belirttiğimiz şekilde düzenlenmesi doğru olur inancındayız.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 2/227

Karar No. : 32

3.5.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçel Milletvekili Ekin Dikmen'in, 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi Adalet Bakanlığı temsilcileri ve teklif sahibinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

1. Teklifin başlığı "7.5.1964 Tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanununun Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi" şeklinde değiştirilmiştir.

2. Teklifin 2 nci maddesinde geçen "paragrafına" kelimesi "fıkrasına" şeklinde değiştirilmiş ve 1 inci madde olarak kabul edilmiştir.

3. Teklifin 3 üncü maddesi Borçlar Kanununun genel hükümlerine aykırı görülerek teklif metninden çıkarılmıştır.

4. Teklifin 5 inci maddesi 2 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

5. Teklifin 1 inci ve 4 üncü maddeleri yasa tekniğine uygun olarak birleştirilmiş ve 3 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

6. Teklifin 6 ncı maddesi 4 üncü madde olarak, 7 nci maddesi 5 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Alpaslan Pehlivanlı
Ankara
Kâtip
Ali Pınarbaşı
Konya
Üye
Hasan Namal
Antalya
Üye
Rüştü Kâzım Yücelen
İçel
Üye
Ali Haydar Erdoğan
İstanbul
Üye
Mehdin Işık
Muş
İmzada bulunamadı.
Üye
Güneş Gürseler
Tekirdağ

Başkanvekili
Gökhan Maraş
Kırşehir
Üye
Mehmet Çevik
Ankara
Üye
Hasan Tanrıöver
Gaziantep
Üye
Abdülbaki Albayrak
İstanbul
Üye
Burhan Cahit Gündüz
İzmir
Üye
İhsan Nuri Topkaya
Ordu
Üye
Orhan Veli Yıldırım
Tunceli

İÇEL MİLLETVEKİLİ EKİN DİKMEN'İN TEKLİFİ

466 Sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 466 sayılı, Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin 8 inci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin 2 nci paragrafına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Dilekçeye delillerini bağlı olarak ibraz etmeyenlere Mahkeme delillerini ibraz için 1 aylık süre verir.”

MADDE 3. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesine 5 nci paragraf eklenmiştir.

“İstenen tazminat mahkemenin karar verdiği tarihteki ekonomik şartlara, Türk parasının değer kaybediş durumuna ve enflasyonun yıllar içerisindeki yükselişine göre mahkemece artırılabilir.”

MADDE 4. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Dava sonunda o kişi beraat ederse ihtiyati haciz kalkar. İhtiyati haciz konduğu tarihten kalktığı tarihe kadar geçen süre içerisinde beraat eden kişinin bir zararı doğmuşsa bu Kanuna göre yetkili Ağır Ceza Mahkemesi talebi üzerine zararın tazminine karar verebilir. Mahkûm olduğu takdirde ödenen tazminat hükme lüzum kalmaksızın Hazineye geri alınır veya ihtiyati haciz konmuş ise genel hükümler uygulanır.”

MADDE 6. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

7.5.1964 Tarihli ve 466 Sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

«Dilekçeye delillerini bağlı olarak ibraz etmeyenlere Mahkeme delillerini ibraz için 1 aylık süre verir.»

MADDE 2. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Dava sonunda o kişi beraat ederse ihtiyatî haciz kalkar, ihtiyatî haciz bulunduğu tarihten kalktığı tarihe kadar geçen süre içerisinde beraat eden kişinin bir zararı doğmuşsa bu Kanuna göre yetkili Ağır Ceza Mahkemesi talebi üzerine zararın tazminine karar verebilir. Mahkûm olduğu takdirde ödenen tazminat hükme lüzum kalmaksızın Hazineye geri alınır veya ihtiyatî haciz konmuş ise genel hükümler uygulanır.»

MADDE 3. — 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanunun 1 inci Maddesinin 8 inci fıkrası ile 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

